

Matičnjakov iz učiteljskega stanu na Kranjskem je torej samó 52, in sicer 48 učiteljev in 4 učiteljice. Kako bi se neki temu odpomoglo, da bi se število matičnjakov iz učiteljstva povečalo?

Po mojem, sevéda ne merodajnem mnenji, bi morebiti ne bilo napačno, če bi slavni odbor „Slovenske Matice“ v prihodnje imenoval v vsakem političnem okraji po jednega učitelja-poverjenika, ki bi imel nalogo, izključno le učitelje in učiteljice v dotičnem okraji vabiti v vpisovanje in pobirati društvenino za „Slovensko Matico“. Kaj mislite? —

Jakob Dimnik.

Naši dopisi.

Iz Šent Jerneja dné 17. grudna 1889. (Šolske novice.) Zadnja številka „Učiteljskega Tovariša“ nam je prinesla nepričakovano novico, da je mnogoletni njegov ustanovnik, obče spoštovani gospod Andrej Praprotnik odložil breme uredovanja ter list izročil mlajšim, krepkejšim močem. Usojam se bivšemu gospodu uredniku izrekati presérčno zahvalo za njegov tolikoletni trud. Vsaj meni se je v teku devetindvajsetih let „Učiteljski Tovariš“ tako priljubil, da bi ga zdaj ne mogel opustiti. Ob enem pa tudi radostno pozdravljam novega urednika, kateri bo gotovo skušal ustrezati častitim bralcem tudi na dalje. Želim, da bi mu ne samo ostali vsi dozdanji naročniki zvesti, ampak da bi si pridobil tudi novih po vseh slovenskih pokrajinah. Zlasti gospodične učiteljice naj bi se nekoliko bolje zanimale za list, pa tudi drugi stanovi bi ga ne smeli zanemarjati in prezirati. A ne samo z naročevanjem, tudi z dopisovanjem moramo pridno podpirati svojega „Učiteljskega Tovariša“.

Pri nas bodo vendar zdaj začeli šolo zidati; saj je pa tudi malokje nove šole tako treba, kakor v Šent Jerneji, kjer je toliko šolskih otrok! Novi g. župnik A. Fettesch pl. Frankheim je šoli jako naklonjen ter plačuje šolski mladini „Vrtec“, pevcem pa „Glasbenika“. Hvala mu za to!

Še nekoliko besed o izpremambi pravil „Vdovskega društva“. Naj bi se prihodnje leto, ko bode društvo obhajalo tridesetletnico svojega obstanka, pravila preuredila tako, da bi bili mi ustanovniki, ki smo že trideset let pri društvu, odslej prosti od plačevanja letnih doneskov. In ne samó to, naj bi se ustanovnikom vsako leto dalo še nekoliko podpore, če ne drugega, naj bi se nam povrnili vsaj potovalni stroški k občnemu zboru, da bi imeli še v življenji kaj priboljška od društva. Kdor bode pa za nami plačeval udnino trideset let, naj bode pa tudi deležen tega priboljška.*

Želim pa od vsega srca, da bi vsi gg. učitelji in vse gdc. učiteljice pristopili k temu prekornemu društvu in da bi si vsi tudi naročili pomlajenega „Učiteljskega Tovariša“. J. S.

Z Iga dné 20. grudna. (Vrtno orodje). — Tukaj je nožar, ki dela vrtno nože po 85 kr., cepilne nože po 95 kr., vrtné škarje po 1 gld. 50 kr., vse troje v velikosti, kakor je narisano v Dolencévem „Sadjarstvu“. Pripomniti je treba, da je to orodje kovano od prav dobrega jekla in tudi lično izdelano. Ako kateri gg. tovarišev potrebuje to orodje, naj pošlje dotični znesek ali pa naroči po poštnem povzetji. Iz uljudnosti sprejema naročila šolsko voditeljstvo na Igu pri Ljubljani.

Iz Postojine, dné 24. grudna. (Razdelitev obleke). — Vsled darežljivosti blagih šolskih dobrotnikov je bil 22. dan grudna za ubogo mladež naše ljudske šole jako vesel. Obdarovanih je bilo namreč ta dan 70 učencev in učenk z novo obleko in obutvijo. Popoludne ob 4. uri se je pričela ta prelepa slavnost, katero je počastil s svojim prihodom c. kr. okr. glavar, preblag. g. vitez Schwarz, ter mnogo druge odlične gospode; priprostega ljudstva pa je prišlo toliko, da je nastala zares prava gnoča. Jedna večjih šolskih sob je bila dnevi primerno okrašena. Sredi nje je stalo krasno razsvetljeno božično drevesce, polno vabljivih pekarij in slaščic in poleg njega je bila nakopičena na veliki mizi različna obleka v vrednosti do 300 gld.

Pod vodstvom gospoda učitelja Primožiča so zapeli otroci več lepil pesmij, kakor „Preljubo veselje“ itd. Dva otroka sta deklamovala jako ginljivo „Sirota na božični večer“ in „Tri iskre“, za

* G. dopisnik ni pomislil, da ni glavna naloga „Vdovskega društva“ podpirati učitelje, ampak učiteljice vdove in sirote. Ured.

kojih dobro izvršitev gre zahvala učiteljici gsdč. V. Praprotnikovi. Pred razdelitvijo obleke nagovori gospod okrajni glavar otroke ter jih z lepimi besedami vzpodbuja k pridnosti, spodobnemu vedenju in k hvaležnosti. V enakem zmislu je govoril tudi šolski voditelj ter pozval otroke, da zakličejo vsem, kateri so to blago podjetje podpirali, v znamenje hvaležnosti iz dna svojega srca trikratni „živio“.

Po končani razdelitvi se je zahvalila v imeni obdarovane šolske mladine jedna učenka tako lepo, da se je mnogim zalesketala solzica veselja v očeh. Ko se je končno zapela še cesarska pesem, razšli smo se uverjeni, da je napravila ta slovesnost na vse pričujoče prav prijeten vtisek. Bog živi vse blage dobrotnike in šolske prijatelje ter nam jih ohrani še dalje naklonjene!

Iz kamniškega okraja. (Naše šolske razmere). Z veseljem se more beležiti, da šolstvo v našem okraju kaj vrlu napreduje. Povod temu je v prvi vrsti vsakako redna hoja v šolo, kar je gotovo zasluga za šolo vnetih predstojnikov okrajnega šolskega sveta preteklih osem let. — Z odločnim, vendar ne preveč strogim in občutnim postopanjem se je dovedlo ljudstvo do tega, da polagoma uvidevši korist šole sedaj pošilja svoje otroke redno v šolo. Tudi marljivo in za svoj poklic vneto učiteljstvo ima zaslužni delež pri izvrševanju zakona glede redne hoje v šolo. Znano je sploh, da stariši mnogokrat ne odtegujejo svojih otrok šolskemu pouku iz protivja in sovraštva do šole in učiteljstva, temveč zaradi revščine, žalostnih domačih razmer, prepira v družini itd. V takih slučajih tudi stroga kazen ne izda zadosti, pač pa večinoma dobra, poučna, tolažilna beseda učiteljeva in duhovnikova, ako je ta šolski prijatelj. Ako se učitelj potruži v hiše takih za odgojo svojih otrok malomarnih starišev, doseže večidel svoj namen. Seveda sliši tu pa tam tudi kako nepovoljno, ali to ga nikakor ne sme ovirati v izvrševanju svojega dobrega namena. Jako pametna je bila odredba jednega predsednika tukajšnjega okr. šol. sveta, da je pričel izročevati reševanje šolskih zamud zastopnikoma učiteljstva v okr. šol. svetu. Ta gotovo najbolje poznata razmere pojedinih krajev, lahko tudi poizvesta za vzroke šolskih zamud pri svojih tovariših in takó lehkó pravo ukreneta pri nasvétu kazni. Tudi krajni šolski svétí izpolnjujejo še zadosti vestno svojo dolžnost glede šolskih zamud,

Razvidno je iz poročil okr. šolskih nadzornikov pri vsakoletnih zborovanjih, da se hoja v šolo zboljšuje od leta do leta in se vsled tega tudi manjšajo kazni. Glavna ovira pri pouku, katere pa ne bo mogoče nikdar odpraviti, pa je bolezen. Vsako leto je treba v posameznih krajih zapreti šolo za več tednov. Ko so se odslovile lansko leto osepnice za nedoločén čas, oglasile pa so se namesto teh letos druge bolezní, kakor dobrci (ospice), kašelji, škrlatinka. Dasi te sovražnice otrok niso ravno zahtevale toliko žrtev kakor osepnice, vendar so zabrajevale več časa trdovratno otrokom hojo v šolo. —

Primeroma z drugimi okraji imel je naš okraj pred kakimi desetimi leti še prav malo šol. Sedaj se otvori skoro vsako leto kaka nova šola, že obstoječe učilne pa se razširjajo na večrazredne. Lani se je blagoslovila nova šola v Radomlji, v Domžalah pa opustila stara, zaduhla in se preselila v krasno, novo poslopje, v katerem se je mnogobrojni mladini oskrbela še dvoje učiteljskih moči; Homčanje so tudi hoteli imeti šolo za svoje otroke. Postavili so jo na lepem, ravnem kraji poleg vasi, spravili jo če pod streho in ko se odslovi prihodnje poletje, izbirali si bodo že Homčanje s potrebnimi vedami oboroženega učitelja iz ljubljanskega učiteljskega, kajti do takrat bodo pripravili že razni rokodelci poslopje za otvorenje. Stranjčanje bi pa radi zidanje šole preložili še za precej let, vendar bodo pa menda sprevideli, da se bode treba kmalu poprijeti resne misli za pripravo potrebnega stavbnega gradiva. Vseh k Stranjski fari pripadajočih vasij pa menda zaradi prevelike oddaljenosti od prihodnjega šolskega poslopja ne bo mogoče okleniti s šolskimi paragrafi. Na Gozdu bodo gotovo otroci gonili še dolgo let na kamniške planine „trunkaste“ prašiče, drobnico in govédino, predno se jim bode začela polagati prva podlaga za filozofične, medicinične, juristične in teologične študije. Za šolo vneti Seljanje so naprosili svojega marljivega cerkovnika, da blazi toliko časa srca njihovih dragih mladih, da jim bode mogoče na šolskem poslopji, vzdigujočem se na prijaznem holmci, pribiti prepotrebno hišno številko. Prijazni prebivalci dolinskega Špitaliča, ki še nimajo svojega šolskega poslopja in tudi ne učitelja s potrebnim šolskim patentom, zavidajo zaradi šole občirni Motnik, kateremu je po večletnem opoviranju Celjske gospode, lansko leto okr. šolski svét kamniški dekretiral željenega učitelja. Zavidno se ozirajo, vozeč se skozi slikoviti Tuhinj na ondotno šolsko poslopje, ki svedoči popotniku, da se je od onega časa, ko so praznili Jurčičevi rokovnjači težke francoske blagajne, že mnogo storilo za izobraženje človeškega duha, da tu biva rod, ki zna že sukati pero in prebirati prekristne knjige družbe sv. Mohorja. Špitalci pripovedujejo sami, da bi se že radi znebili te pregrešne zavisti do šol svojih srečnih sosedov in bi imeli svojo šolo rajši danes nego jutri, posebno že zategadelj, da bi ne bilo treba sitnim šolskim interesentom na vprašanja zaradi lastne šole odgo-

varjati tolikrat v nikalnih stavkih. Vranjpeški župnik se trudi že mnogo let, da bi otrokom svojih revnih farmanov pripomogel do potrebnega šolskega pouka, a bržkone vzšlo in zašlo bode solnce več tisočkrat, predno se bodo mogli ondotni otroci učiti veronauka iz predpisanega katekizma. Farmane namreč, katerih malo rodovitna zemlja ne preskrbuje niti z vsakdanjim živežem in se vsled tega morajo boriti v potu svojega obraza za svoj obstanek pri ogljarskih kopah, ne bodo nikdar mogli dovažati s svojimi slabotnimi volički po strmih potih potrebnega gradiva za ono poslopje, kjer se bode mlademu nadebudnemu zarodu delila dušna hrana, ako jim deželni odbor ne dovoli v porabo pri vseh šolskih stavbah neobhodno polprebuih treh tisočakov. (Konec prih.)

V. Burnik.

Književnost.

„Popotnikov“ koledar za slovenske učitelje. 1890. IV. leto. Uredil in založil Mihael J. Nerat, nadučitelj in urednik „Popotniku“ v Mariboru, tiskala tiskarna sv. Cirila. Cena: ukusno v platno vezan stoji 1 gld. 25 kr. Ureditev tega koledarja je zelo težavna, ker je ob jednom tudi šematizem šolskih oblastev in vseh ljudskih in meščanskih šol in učiteljstva v slovenskih pokrajinah. Le pri vztrajni in vzgledni marljivosti g. urednika je mogoče, da smo za božič dobili tako važno in popolno priročno knjigo. Ta marljivost pač zasluži, da si slednja slovenska učiteljica in slednji slovenski učitelj omisli to prekoricno in potrebno knjigo in se na ta način omogoči, da ne bode imel g. izdajatelj poleg tolikega truda še gmotne škode. Ta četrti letnik je proti tretjemu mnogo popolnejši. Popolnjena pa je vsebina s sledečo stvarino: imenik in pravila „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“, perijodični uradni opravki šolskih vodstev in krajin šolskih svetov, šolski prazniki, učiteljeva knjižnica (obširen imenik učiteljstvu priporoče vrednih knjig v daljno izobrazbo), nadaljevanje imenika primernih knjig za šolske knjižnice. Šematizem se je s tem popolnil, da so pri okrajnih šolskih svetih navedeni vsi udje teh oblastev, pri vsaki šoli pa predsednik krajnega šolskega sveta in krajni šolski nadzornik, povsod se nahaja število za šolo godnih in šolo obiskujočih otrok. Nov je tudi imenik upokojenih in v teku leta umrlih učiteljev. Pri tej uredbi bode koledar prav dobro služil ne le učiteljskemu osebju, ampak tudi šolskim oblastvom, posebno okrajnim in krajinim šolskim svetom, katerim ga toplo priporočamo.

Malé Noviny pro děti, urednik Fr. Vladimír Křeh, tisk V. Neubert-a na Smichovem. To je naslov časopisa za otroke 1. in 2. razreda. Naméro ima, tem otrokom vzbujati veselje do čitanja. Po vsebini in obliki je ta list tako urejen, da ga otroci prvega razreda že morejo z lahkoto in z razumom čitati. Da je v slovenskem jeziku pisan, morali bi ga priporočati vsaki šoli, ker je vse urejeno po pedagogičkih in didaktičnih načelih in je list bogato ilustrovan. Izhaja vsak mesec jednokrat in stoji za vse leto 50 kr.

Zahvala.

Za blago naklonjenost, katero sta ob zadnji uredbi učiteljskih plač na Kranjskem učiteljstvu našemu izkazala visoki e. kr. deželni šolski svet in visoki deželni zbor kranjski, kakor tudi za odločno in vplivno besedo, s katero so ob tej priliki preblagorodni gospod deželni predsednik Andrej baron Winkler, blagorodni gospod e. kr. okrajni komisar Jožef Rihar in blagorodni gospodje deželni poslanci Ivan Hribar, kanonik Karl Klun,

Srečko Stegnar, prof. Fr. Šuklje in c. kr. okrajni sodnik Fr. Višnikar pripomogli, da se je ta uredba navzlic mnogim zaprekam srečno izvršila, izreka „Slovensko učiteljsko društvo“ v imeni vsega kranjskega učiteljstva najiskrenejšo zahvalo.

Iz odbora „Slovenskega učiteljskega društva“
v Ljubljani, 4. grudna 1889.

Tajnik:

Fran Krulec.

Predsednik:

Andrej Žumer.

Gospodom sotrudnikom „Učiteljskega Tovariša“.

Z denašnjim dnem stopa „Učiteljski Tovariš“ v trideseto leto svojega delovanja na ljudsko-šolskem polju. Dolga vrsta let! Vprašajmo se danes, ko prestopamo prag v novo leto: Kako je naš list mogel preživeti toliko vrsto let? Odgovor na to vprašanje ni težak: Vzdrževala ga je vstrajnost uredništva, zavednost našega naroda in moralična podpora sotrudnikov. Če si danes usojamo na tem mestu svoje želje izraziti, mérjijo iste v prvi vrsti na to, da nam vsi sotrudniki še nadalje ostanejo zvesti — da si smatrajo za sveto dolžnost še dalje podpirati naše podjetje, katerega namen je jasno označen v denašnjem programu. Narod, za katerega srečo, duševni in gmojni napredek delujemo, bode gotovo hvaležen za požrtvovalnost sotrudnikov. Z mnogih stranij so nam zglasili, oziroma obljubili svoje sodelovanje izkušeni šolniki slovenski, tako: Abram Leopold, Bénédek Jožef, nadzornik Bezljaj Jožef, Bregar Jožef, Černologar Konrad, Dimnik Jakob, nadzornik Gabršek Francišek, Gantar Janez, Golmajer Francišek, Gros Peter, Janežič Jakob, Javoršek Anton, Jeglič Janko, Jelenec Luka, nadzornik Jeršinovic Anton, Kecelj Alojzij, ravnatelj Lapajne Ivan, nadzornik Letnar Lovro, nadzornik prof. Levec Francišek, Lunder Francišek, prof. Marn Jožef, Miklavčič Janja, prof. Orožen Francišek, Papa Francišek, prof. Pintar Luka, Praprotnik Andrej, Ravnikar Jernej, Razinger Anton, Ribnikar Vojteh, Rozman Ignacij, Rus Francišek, prof. Rutar Simon, Sajč Janez, gimnazijski ravnatelj in nadzornik Senekovič Andrej, Šerc Marija, Šetina Francišek, nadzornik Tomšič Ivan, nadzornik Thuma Ivan, Trošt Ivo, prof. Vrhovec Ivan, Zarnik Martin, Zupanec Ivan, nadzornik prof. Zupančič Vilibald, Žirovnik Janko in dr.

Nadejamo se, da se tem sotrudnikom pridružijo še drugi iz slovenskih pokrajin, da nam bode mogoče, „viribus unitis“ z listom tako napredovati, kakor nam vелеva stanovska naša čast!

Uredništvo.

